

Stichting Pensioenfonds Koninklijke Cosun

Van **NU** naar **LATER**

NR. 38
oktober 2023

Even voorstellen
Ruud Kruijff

Levensgebeurtenissen
Ik ga bijna met pensioen

Een tipje van de sluier
Ons uiterlijk gaat veranderen!

Flow

Het najaar is volop aanwezig en de herfstvakantie is voor de meesten van ons gestart. Ik geniet er altijd van. Samen met mijn gezin ontspannen en onze eigen gang gaan. Als het weer het toelaat, bezoeken we het kleurrijke herfstbos en maken we gebruik van een laatste terrasje voordat het echt kouder wordt. Even een heel ander ritme dan wanneer we aan het werk zijn.

Toch kijk ik er aan het einde van zo'n week ook naar uit om weer aan de slag te gaan voor het pensioenfonds. In het najaar is onze agenda meestal goed gevuld en kunnen we weer veel voor elkaar krijgen. Ik geniet van beide kanten.

Alles heeft dus gelukkig zo zijn eigen flow. Een Nederlandse vertaling van het woord 'flow' is 'voortdurende doorstroming'. Dat zie ik ook terug in ons werk voor Pensioenfonds Cosun. Zo zijn we flink op stoom met de voorbereidingen voor de overgang naar de nieuwe regels voor pensioen. Op pagina 3 lees je het laatste nieuws en gaan we dieper in op de inhoud van de nieuwe regels. Onze nieuwe collega op het bestuursbureau, Susanne Mulders, is inmiddels begonnen. Zij brengt extra handen en ogen in en natuurlijk een welkome frisse blik vanuit haar kennis en ervaring. In het interview op pagina 15 stelt zij zich uitgebreid aan je voor.

Ook introduceren wij graag Ruud Kruijff: sinds 1 juli jl. neemt hij plaats in onze raad van toezicht. Met een flinke portie enthousiasme blijft hij, ook ná zijn pensionering, in de flow voor de pensioenwereld. Wie hij is en wat hij doet, lees je op pagina 7.

Als je met pensioen gaat, dan verandert je leven. Je vindt andere bezigheden en een nieuw ritme. Op pagina 8 leggen we uit welke keuzes je kunt maken voor je pensioen, zodat je inkomen zo goed mogelijk op jouw wensen aansluit. Ook lees je hoe een collega het aanpakte en hoe zij haar nieuwe flow vond.

En als klap op de vuurpijl deel ik graag een primeur met je. Met veel plezier lichten we een tipje van de sluier op van onze nieuwe, eigentijdse en frisse huisstijl. Daar hebben wij de afgelopen periode met veel passie aan gewerkt en wij zijn blij met het resultaat. En wij hopen dat jij dat ook bent! Hier kunnen we weer even mee vooruit. De komende tijd passen wij onze communicatiemiddelen verder aan. Op pagina 15 lees je er alles over.

Om lekker in de flow te blijven: een andere uitleg van flow is 'een staat van geluk doordat je helemaal in iets opgaat'. Met de komende maanden in het vooruitzicht, waarin alle activiteiten in volle gang zijn, wens ik je veel gelukkige flow-momenten toe!

Susan Oomens – Simons

Senior Beleidsadviseur

In dit nummer

Column & inhoudsopgave	2
Update WTP	3
Kennismaking met Ruud Kruijff	7
Levensgebeurtenissen: ik ga bijna met pensioen	8
Niet tevreden? Laat het ons weten	12
Medezeggenschap voor pensioengerechtigden	13
Kennismaking met Susanne Mulders	15
Nieuwe huisstijl	16

Colofon

Van NU naar LATER is een uitgave van Stichting Pensioenfonds Koninklijke Cosun. Het bestuur van het pensioenfonds is verantwoordelijk voor de uitgave van het bulletin, maar draagt geen verantwoordelijkheid voor de in het bulletin gedane uitspraken van geïnterviewde personen van andere organisaties. Het bulletin wordt verspreid onder (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden van het Pensioenfonds Cosun in een oplage van ca. 3400 exemplaren.

Redactie: Communicatie Montae & Partners, Rijswijk

Coverfoto: Beeld Cosun

Overige fotografie: privébeelden en stockfoto's
Vormgeving en druk: Drukkerij Roelofs

Voor reacties over het bulletin:

Stichting Pensioenfonds Koninklijke Cosun

Postbus 3411, 4800 MG Breda

T: 076 530 34 10

E: Pensioenbureau@cosun.com

Voor vragen over uw pensioen:

Appel Pensioenuitvoering B.V.

Postbus 30396, 1303 AJ Almere

T: 085 – 2104133

E: pfcosun@appelpensioen.nl

Update Wtp

De wet is ingegaan, nu is het tijd voor concrete afspraken!

Op 1 juli 2023 is de Wet toekomst pensioenen (Wtp) in werking getreden. Vanaf dat moment hebben pensioenuitvoerders, vertegenwoordigers van werkgevers en werknemers uiterlijk tot 1 juli 2025 de tijd om afspraken te maken over de nieuwe pensioenregeling. Deze afspraken moeten uiterlijk 1 januari 2028 zijn ingevoerd. In dit artikel vertellen we je over de stand van zaken. Waar we op dit moment mee bezig zijn, en wat we nog moeten doen. Ook gaan we wat dieper in op de risicohouding.

Wat hebben we al gedaan?

In het vorige Pensioenbulletin hebben we je verteld dat de sociale partners – dat zijn de vertegenwoordigers van werkgevers en werknemers samen - eind 2022 al twee voorlopige besluiten hebben genomen. Het eerste besluit is dat de nieuwe pensioenregeling een solidaire premieregeling wordt. Het tweede besluit is dat alle opgebouwde pensioenen worden omgezet naar pensioen volgens de nieuwe pensioenregeling.

Waar staan we nu?

Nu de Wtp definitief in werking is getreden, kunnen ook definitieve afspraken worden gemaakt. Daar zijn de sociale partners nu mee bezig. Samen onderzoeken ze in de verdiepfingsfase, waarin

we nu zitten, hoe de nieuwe pensioenregeling er precies uit moet gaan zien. Denk bijvoorbeeld aan:

- de hoogte van de premie die jij en je werkgever voor je pensioen betalen;
- de hoogte van het pensioen voor je nabestaanden;
- volgens welke regels het vermogen van het fonds verdeeld wordt op het moment dat de nieuwe pensioenregeling in gaat.

We hopen je in het volgende Pensioenbulletin meer te kunnen vertellen over de inhoud van de afspraken.

Die afspraken leggen de sociale partners vast in een transitieplan. En ook het pensioenfonds is druk bezig. Bijvoorbeeld met de risicohouding: hoeveel risico kunnen en willen we nemen met het vermogen in

de pensioenregeling? Daarvoor hebben we in maart een onderzoek gedaan. We hebben jullie gevraagd welke risico's jullie willen en kunnen nemen met jullie pensioen. Van de 3.349 personen die het fonds heeft benaderd, hebben 874 het onderzoek volledig ingevuld. Hartelijk dank daarvoor!

Aanvullend heeft een aantal van jullie deelgenomen aan één van de sessies met het deelnemerspanel in juli. In die sessies hebben we nader stilgestaan bij de gegeven antwoorden op de vragen. De resultaten van het onderzoek in maart, plus de verdere bespreking ervan in het deelnemerspanel, nemen we mee bij de invulling van onze risicohouding.

Verder ingezoomd: de risicohouding

De komende tijd nemen we je in elke uitgave van het Pensioenbulletin een stukje verder mee in de inhoud. Elke keer vertellen we iets over een onderdeel van de nieuwe pensioenregeling. In dit Pensioenbulletin gaan we dieper in op onze risicohouding en het onderzoek dat we daarnaar hebben gedaan.

De risicohouding: hoe, wat en waarom?

De risicohouding is belangrijke input voor ons beleggingsbeleid. Niet alleen in de nieuwe regeling, maar ook in de regeling die je nu hebt. Met de risicohouding bedoelen we hoeveel risico jij kunt en wilt lopen met het geld dat voor jouw pensioen belegd wordt. Het pensioenfonds belegt de premie die jij en je werkgever samen voor jouw pensioen betalen.

Beleggingen en risico

Alle premies die jij en je werkgever samen betalen, zijn onderdeel van het totale vermogen. Dit noemen we ook wel het "collectief vermogen". Dit vermogen beleggen wij als pensioenfonds. Als onze beleggingen meer of minder waard worden, dan noemen we dat ook wel "het rendement". Het rendement kan positief zijn, dan worden de beleggingen meer waard. Maar het rendement kan ook negatief zijn, de beleggingen worden dan minder waard. Om de risico's te spreiden, beleggen we daarom niet direct in één belegging, maar doen we dat in beleggingsfondsen. Een beleggingsfonds is een verzameling (mandje) van verschillende aandelen, obligaties of andere beleggingen beheerd door experts. Op deze manier kunnen we de risico's beter verdelen. Over een periode van tientallen jaren gezien, is de ervaring dat het rendement positief is. En dat is dus ook positief voor jouw pensioen!

Het voorbeeld hieronder toont aan dat het verstandig is om je geld niet op één bedrijf in te zetten. Want als het slecht gaat met dat ene bedrijf, dan voel je

Een voorbeeld

Stel je belegt al je geld in aandelen van Tesla. Elektrische auto's zijn erg in trek, dus het aandeel Tesla wordt meer waard. Dat betekent dat het geld dat jij erin hebt gestopt, ook meer waard wordt. Leuk voor jouw portemonnee dus! Maar stel nu dat Tesla op een slechte manier in het nieuws komt. Bijvoorbeeld omdat de accu die in de auto zit, bij veel auto's ineens stuk gaat. Dan willen minder mensen een Tesla kopen. Beleggers zijn dan misschien minder geïnteresseerd om hun geld in Tesla te steken. Het gevolg: het aandeel Tesla wordt minder waard. En jouw portemonnee wordt dus ook leger...

dat ook meteen goed in je eigen portemonnee. Pensioenfondsen spreiden daarom hun beleggingen. Zo beleggen ze niet alleen in aandelen, maar ook in andere categorieën. Bijvoorbeeld staatsobligaties, bedrijfsobligaties en hypotheeken. Deze categorieën kennen allemaal een ander soort risico. Hoe hoger

“Hoe kijk jij aan tegen risico? Hoeveel risico kan en wil jij met je pensioen lopen?”

het risico, hoe meer rendement een belegging kan opleveren. Maar de kans dat je geld verliest, is ook groter. Daarom combineert het pensioenfonds deze categorieën, en belegt het in beleggingsfondsen. Zo kan het een zo goed mogelijk rendement proberen te halen, zonder te veel risico te lopen. Dit noemen we “diversificatie”. De manier waarop het pensioenfonds zijn beleggingsportefeuille inricht wordt bepaald in het “beleggingsbeleid”.

Van collectief naar individueel

Het totale, collectieve vermogen van het pensioenfonds bestaat grofweg gezegd uit de premies die jij en je werkgever betalen, plus het rendement dat we hebben behaald door het beleggen van die premies. In de pensioenregeling die je nu hebt, beweegt jouw uitkering niet (of maar zeer beperkt) mee met de ontwikkeling van het collectief vermogen. Straks in de nieuwe pensioenregeling gaat dat veranderen. Met de nieuwe regels voor pensioen zie je duidelijker hoeveel geld jij en je werkgever in jouw pensioen stoppen en hoe dit bedrag groeit. De hoogte van jouw pensioen is dan directer dan nu gekoppeld aan het behaalde beleggingsrendement. Het pensioenfonds stelt regels vast over de verdeling van het rendement over alle individuele deelnemers.

Waarom is de risicohouding juist NU belangrijk?

Het pensioenfonds stelt het beleggingsbeleid vast. Hierbij gaat het pensioenfonds niet over één nacht ijs. De Pensioenwet verplicht het pensioenfonds om te beleggen in het belang van alle deelnemers. Daarom moet het pensioenfonds de risicohouding onderzoeken

en vaststellen. Dat moet het ook al regelmatig doen volgens de huidige regels. Nu we aan de vooravond staan van een hele nieuwe pensioenregeling, is het juist extra belangrijk om hier goed onderzoek naar te doen. De Wet toekomst pensioenen verplicht ons dan ook om dit onderzoek te doen voordat we ons beleid definitief vaststellen. Hieronder leggen we je uit welke stappen we moeten nemen om uiteindelijk de risicohouding vast te kunnen stellen. Daarvoor doorlopen we vijf fases.

Fase 1: het onderzoeken van de risicopreferentie

De eerste fase begint met het onderzoeken van de risicopreferentie. Om goed beleid te kunnen maken, heeft het pensioenfonds informatie nodig van wat jij als deelnemer belangrijk vindt. En ook is het belangrijk om te weten in hoeverre jij afhankelijk bent van het pensioen (en dus risico kunt nemen). Hoe kijk jij aan tegen risico? Hoeveel risico kan en wil jij met je pensioen lopen? Dit heeft het pensioenfonds in maart bij jullie uitgevraagd via het onderzoek ‘risico en uw pensioen’.

Fase 2: het vaststellen van de risicohouding

Met de resultaten van het onderzoek kan het pensioenfonds door naar fase 2. In die fase stelt het de risicohouding per leeftijdsgroep vast. Naast de uitkomsten van het onderzoek ‘risico en uw pensioen’ kijkt het pensioenfonds ook naar de kenmerken van

de deelnemers en wetenschappelijke inzichten. Het bestuur formuleert de risicohouding na overleg met sociale partners en de organen van het fonds.

Daarbij leggen ze per leeftijdsgroep vast:

- hoeveel risico de betreffende leeftijdsgroep bereid is te lopen met het oog op hun doelstellingen;
- hoeveel risico de betreffende leeftijdsgroep kan dragen, gebaseerd op de kenmerken van deze groep.

Fase 3: het vertalen van de risicohouding

Het pensioenfonds gebruikt de uitkomsten uit het onderzoek van maart om maatstaven vast te stellen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de verwachte hoogte van jouw pensioenuitkering op het moment dat je met pensioen gaat. Hoe hoog zou die moeten zijn, als je uitgaat van goede omstandigheden, of als je uitgaat van slechte omstandigheden? En hoe groot moet de kans zijn dat jouw uitkering straks ook echt zo hoog is? En hoeveel mag de uitkering straks maximaal omhoog- of omlaaggaan?

Deze maatstaven gebruikt het pensioenfonds vervolgens voor:

- De invulling van het beleggingsbeleid: in welke categorieën belegt het pensioenfonds, met welk gedeelte van het vermogen, en waarin belegt het pensioenfonds niet? En hoe wordt het rendement verdeeld over alle deelnemers?
- De controle of de verschillende onderdelen van ons beleid wel goed op elkaar aansluiten. Sluiten onze beleggingen wel goed aan op de uitkeringen die we betalen? En houden we dan ook genoeg rekening met alle belangen?

Fase 4: het jaarlijks toetsen van de risicohouding

Als de risicohouding is vastgesteld, en vertaald naar het beleggingsbeleid, is het pensioenfonds er nog niet.

Meer weten over de nieuwe pensioenregeling?

Kijk dan op www.pensioenfondscosun.nl/een-nieuw-pensioenstelsel-en-een-nieuwe-pensioenregeling/ of scan de QR-code hiernaast.

Jaarlijks moet het pensioenfonds toetsen of de risico's die het loopt passen bij de risicohouding. Is dit niet het geval, dan moet het pensioenfonds het beleggingsbeleid aanpassen.

Fase 5: herhaling van het onderzoek 'risico en pensioen'
Iedere vijf jaar moeten we dit onderzoek opnieuw doen. Of al eerder, als er grote wijzigingen in de

“Het pensioenfonds gaat de komende maanden (verder) aan de slag met alle onderdelen van de nieuwe pensioenregeling”

pensioenregeling zijn. Zo kunnen we goed in de gaten houden of er in de loop van de tijd iets veranderd is in de manier waarop jullie tegen risico's aankijken. En of dat gevolgen heeft voor het beleid dat wij voeren.

En hoe nu verder?

Het pensioenfonds gaat niet over één nacht ijs bij de invulling van de nieuwe pensioenregeling. Hierboven heb je al kunnen lezen dat het vaststellen van één onderdeel van de pensioenregeling – de risicohouding – grondig wordt aangepakt. En zo gaat het pensioenfonds de komende maanden (verder) aan de slag met alle onderdelen van de nieuwe pensioenregeling.

Via het Pensioenbulletin en onze website houden we je hierover op de hoogte. In het begin zal de informatie nog wat algemeen blijven. We kunnen je op dit moment nog geen informatie geven over wat de wijzigingen voor jou persoonlijk betekenen. Dat kan pas straks als de afspraken definitief zijn, en we deze in onze systemen hebben verwerkt. Naar verwachting is dat in de loop van 2025 gereed. Maar in de tussentijd nemen we je wel stap-voor-stap mee in wat er wel al bekend is over de opzet van de nieuwe pensioenregeling.

Even voorstellen...

Ruud Kruijff, nieuw in de raad van toezicht

Sinds 1 juli jl. zit Ruud Kruijff (69) in de raad van toezicht (RvT) van Pensioenfonds Cosun. De RvT houdt toezicht op het beleid en de gang van zaken binnen het fonds. Ruud is met enthousiasme aan zijn nieuwe rol begonnen. Hij stelt zich hier graag aan je voor.

Van origine is Ruud een echte pensioen actuaris (specialist in pensioen gerelateerde berekeningen en in risicomangement). Sinds 1977 werkt hij in de pensioenwereld. Ruud: "Ik heb het altijd heel erg leuk gevonden. De laatste 25 jaar van mijn loopbaan was ik werkzaam bij Willis Towers Watson. Ik vond het in 2020 eigenlijk jammer om met pensioen te gaan. Het nieuwe pensioenstelsel kwam er toen net aan en dat vond ik erg interessant."

Cirkel is rond

Het leek Ruud leuk om actief te blijven in de pensioenwereld. Nu is hij voor meerdere pensioenfondsden actief: als voorzitter van een bestuur, als bestuurder, adviseur van het verantwoordingsorgaan en in een beleggingsadviescommissie. Het lidmaatschap van de RvT van Pensioenfonds Cosun is daar nu bijgekomen. "Voor mij

"Ik bekijk dingen graag vanuit verschillende invalshoeken"

maakt dit de cirkel rond. Ik heb het vanuit de consultancy meegemaakt en bij pensioenfondsden gewerkt. Nu zit ik in besturen. Met een raad van toezicht heb ik als certificerend actuaris – waarbij ik jaarlijks controleer of een pensioenfonds zich houdt aan de financiële spelregels - veel te maken gehad. Het leek me leuk

om het ook eens van die kant te zien. Ik bekijk dingen graag vanuit verschillende invalshoeken."

Nieuw pensioenstelsel

Binnen de RvT focust Ruud zich op pensioenwetgeving, financiële, technische en actuariële aspecten en risicobeheer. Ruud: "Speciale aandacht krijgt natuurlijk het nieuwe pensioenstelsel. Dat geldt voor de hele RvT en het is leuk dat ik dit dan ook vanuit dit perspectief kan bekijken."

Blij van werk

Ruud staat, ondanks dat hij met pensioen is, volop in het werkende leven. Hij legt uit: "Eigenlijk werk ik parttime en krijg ik daarnaast nog pensioen. Gelukkig doet mijn vrouw Marion, met wie ik nu 50 jaar samen ben, daar niet moeilijk over. Ze merkt ook dat ik er blij van word." Zijn drie zoons van 35, 33 en 30 jaar zijn al een behoorlijke tijd het huis uit. Ruud: "Van de oudste hebben we twee kleinkinderen, dat is wel heel leuk."

Vrije tijd

Ook in zijn vrije tijd zit Ruud niet om afleiding verlegen: "Ik golf graag, ook samen met Marion. In de winter tennis ik nog en ik vind het leuk om in de tuin te werken. Verder begon ik een aantal jaren geleden met keyboard spelen. Ik speel dan vooral moderne nummers. Technisch hoeft het niet perfect te zijn. Ik ben nu bezig met het nummer 'Clocks' van Coldplay.", besluit Ruud lachend.

Levensgebeurtenissen

Ik ga bijna met pensioen!

Pensioen is je inkomen voor later. Vanaf het moment dat je in dienst komt begin je met premie betalen. En dan is het eindelijk zo ver... Het begin van een nieuw hoofdstuk! Een nieuw hoofdstuk betekent ook dat je belangrijke keuzes moet maken. Hoe wil je jouw pensionering invullen? De pensioenregeling van Cosun geeft je verschillende keuzes. In dit artikel nemen we je mee in de verschillende mogelijkheden. Ook vertelt Dea Angerman, informatiemanager bij de concernstaf van Cosun, jou over haar eigen keuzes.

Van tips geven tot zelf kiezen

Dea is niet helemaal onbekend met de pensioenwereld. Ze werkte jarenlang op dezelfde verdieping als de beleidsadviseurs van het bestuursbureau. En sinds het begin van dit jaar zat ze zelfs bij hen op de kamer. Zo kreeg ze al veel mee over pensioen. Ook leest ze zelf altijd met veel interesse het Pensioenbulletin. En ze wordt door (oud-)collega's regelmatig gevraagd om tips over hun pensioen. En dan is nu de tijd aangebroken dat Dea zelf haar keuzes mag maken.

Doorwerken of niet?

Dea vindt het belangrijk om zich goed te verdiepen in haar pensioen. Ze vertelt: "Met mijn eigen opgedane kennis in het achterhoofd heb ik actief uitgezocht welke keuzes ik heb, en wat mijn wensen en mogelijkheden daarin zijn."

De eerste keuze heeft zich al aangediend: blijven werken tot de AOW-leeftijd, of vakantiedagen opnemen? Dea bereikt begin april 2024 de AOW-leeftijd.

Dan wordt ze 67 jaar, en eindigt haar dienstverband. “Ik was altijd van plan om gewoon door te werken tot mijn AOW-leeftijd.”, vertelt Dea. Maar vanaf haar 60e is ze bewuster gaan nadenken over hoe ze haar pensionering wil invullen. Tot haar 60e werkte Dea contractueel drie dagen in de week. “In de praktijk waren het er vaak meer. Daarom heb ik op een gegeven moment mijn contract aan laten passen naar vier dagen. Zo kreeg ik meer uitbetaald, en bouwde ik ook meer pensioen op dan dat ik met een contract van drie dagen deed.”

Daarnaast heeft Dea altijd de maximale hoeveelheid vakantiedagen bewaard wat volgens de cao van Cosun mocht. Deze dagen kan ze nu inzetten voor extra vrije tijd!

Keuzes maken

Dea had dus genoeg vakantiedagen gespaard om nu al te stoppen, en niet meer te hoeven werken tot april 2024. Op dat moment krijgt ze haar eerste pensioenuitkering van het pensioenfonds, tegelijk met haar AOW-uitkering.

Volgens het pensioenreglement krijgt Dea standaard op haar 68e haar eerste pensioenuitkering. Maar het dienstverband van Dea eindigt volgens de cao al een jaar eerder, op haar AOW-leeftijd. In Dea's geval is dat

“Ik gebruik mijn vakantiedagen om eerder dan mijn 67^e te kunnen stoppen met werken”

haar 67e. Als het had gemogen, had ze door willen werken tot haar 68e. Nu dit niet mogelijk is volgens de cao, kiest Dea er dus voor om haar pensioen een jaar naar voren te halen. Dit noemen we ook wel “vervroegen”. In het kader hiernaast leggen we je uit hoe dat precies werkt.

Zelf de regie hebben

Dea vertelt dat ze samen met haar man bewust heeft gekeken naar hun pensioensituatie. “Mijn man is pasgeleden ook gestopt met werken. We hebben

goed gekeken op welke manier we het beste tegemoet kunnen komen aan onze eigen wensen. Een pensioen kun je niet – net als een erfenis – achterlaten aan je kinderen. Als je overlijdt, dan stopt de pensioenuitkering namelijk. Maar wij willen wel bewust kijken naar mogelijkheden om ons pensioen ook met onze kinderen te kunnen delen. Bijvoorbeeld door het pensioen te gebruiken om samen op vakantie te gaan, of uit eten te gaan. En ook wil ik graag meer geld kunnen geven aan goede doelen. Het belangrijkste vind ik dat ik op deze

AOW-leeftijd en pensioenleeftijd: wat is het verschil?

Het kan een beetje verwarrend zijn: twee verschillende soorten leeftijden voor je pensioen. Hoe zit dat precies? In het vorige Pensioenbulletin hebben we je daar al iets over verteld in het artikel “Misvattingen over pensioen”. Hierbij zetten we het voor je op een rijtje.

De AOW-leeftijd is de leeftijd waarop je voor het eerst een AOW-uitkering van de overheid krijgt. Dit is ook de leeftijd waarop je dienstverband bij Cosun volgens de cao stopt. Iedereen die in Nederland heeft gewoond of gewerkt krijgt een AOW-uitkering. De AOW-uitkering is op dit moment (stand per 1 juli 2023) € 939,24 per maand als je gehuwd bent of samenwoont. Vanaf 1 januari 2024 is de AOW-leeftijd voor iedereen 67 jaar. In 2028 gaat deze omhoog naar 67 jaar en 3 maanden.

De pensioenleeftijd is de leeftijd waarop je volgens het pensioenreglement van Pensioenfonds Cosun voor het eerst een uitkering krijgt van het pensioenfonds. Deze uitkering komt bovenop je AOW-uitkering, en krijg je alleen als je pensioen hebt opgebouwd in de pensioenregeling. De standaard pensioenleeftijd in de pensioenregeling is 68 jaar. Deze ligt dus de komende jaren ná de AOW-leeftijd. Je hebt altijd de mogelijkheid om deze standaard pensioenleeftijd te vervroegen. Lees hierover meer bij “jouw keuzes bij pensionering”.

manier meer regie heb over mijn eigen geld. Want je weet van tevoren niet hoe lang je leeft..."

Dea heeft dus bewust stilgestaan bij haar eigen wensen en mogelijkheden. Vervolgens heeft ze haar pensioen (en werkende leven) daarop afgestemd. Heb jij al eens nagedacht over hoe je jouw pensioering wil invullen? En welke mogelijkheden er zijn?

Keuzes zijn persoonlijk

Dea geeft een tip: "Zorg dat je weet welke keuzes je hebt. Ik wist zelf wel al het een en ander van pensioen. Daarnaast heb ik ook de website gebruikt voor

"Wij denken dat we op deze manier het beste tegemoet kunnen komen aan onze eigen wensen"

informatie. Daar is bijvoorbeeld ook veel informatie te vinden over levensgebeurtenissen. En natuurlijk blijft het altijd goed om ook andere bronnen te gebruiken." Zo kun je bijvoorbeeld veel informatie vinden op algemene websites over geld en pensioering, zoals geld.nl of nibud.nl. Of kijk eens op de website van de Sociale Verzekeringsbank (www.svb.nl) voor meer informatie over je AOW-uitkering.

En stel je vragen als je die hebt! Vroeger, toen Appel nog niet de pensioenuitvoering deed, kon je gemakkelijk bij het pensioenbureau binnen stappen om je

"Zorg dat je weet welke keuzes je hebt"

vraag te stellen. Dat kan nu nog steeds wel, maar met Appel als uitvoerder is het wel meer op afstand komen te staan. Die drempel is wel iets hoger. Maar dat neemt niet weg dat je altijd vragen kunt stellen als je die hebt!

Wel benadrukt Dea dat de keuzes die je maakt, altijd een persoonlijke afweging zijn. Iedereen heeft zijn eigen zaken waar hij naar kijkt, en wat belangrijk is. Dea besluit: "Kijk naar je eigen situatie en wat het beste bij je past. Sluit daar je keuze op aan."

Wil je weten hoe een bepaalde keuze uitpakt op jouw pensioen? Neem dan contact op met Appel Pensioenuitvoering per mail pfcosun@appelpensioen.nl, of bel met 085-2104133.

Jouw keuzes bij pensionering

De standaard leeftijd waarop je in de pensioenregeling van Pensioenfonds Cosun met pensioen kunt gaan is 68 jaar. Maar je mag ook eerder met pensioen, of later. Welke keuzes je allemaal hebt, leggen we hieronder uit.

Wil je meer weten over de verschillende keuzes die je hebt? Kijk dan op onze website www.pensioenfondscosun.nl/met-pensioen-gaan/ of scan de QR-code.

Eerder met pensioen gaan

Je mag jouw pensioen eerder laten starten dan op je 68^e. Bijvoorbeeld – net als Dea – op de AOW-leeftijd, omdat jouw dienstverband bij Cosun dan eindigt. Een half jaar voordat je de AOW-leeftijd bereikt, sturen wij je alle formulieren op waarmee je jouw pensioen in kunt laten gaan.

Maar je kunt er ook voor kiezen om je pensioen nóg eerder in te laten gaan. Dit is mogelijk vanaf 10 jaar voor jouw AOW-leeftijd. Tot halverwege dit jaar gold altijd dat je je pensioen op z'n vroegst op jouw 55-jarige leeftijd in kon laten gaan. Maar dit is per 1 juli 2023 veranderd, omdat de Wet toekomst pensioenen dat heeft bepaald. *Let op: jouw pensioen wordt wel lager als het eerder start. Jouw pensioenopbouw stopt namelijk eerder, en wij moeten het pensioen langer aan jou uitkeren.*

Later met pensioen gaan

Jouw dienstverband bij Cosun stopt op jouw AOW-leeftijd. Dat is dus al vóór de standaard pensioenleeftijd volgens de pensioenregeling van Pensioenfonds Cosun. Maar het kan in de praktijk zo zijn dat het handig is om jouw pensioen pas later dan je 68^e te laten starten. Bijvoorbeeld omdat je nog op een andere manier inkomen ontvangt. Je kunt er dan voor kiezen om de ingangsdatum van je pensioen uit te stellen. Dit kun je alleen doen met instemming van jouw werkgever. Jouw pensioen moet uiterlijk 5 jaar na jouw AOW-leeftijd starten. Doordat je jouw pensioen uitstelt, wordt het hoger. We hoeven het pensioen dan namelijk korter aan jou uit te keren.

Gedeeltelijk met pensioen gaan

Wil je nog een deel blijven werken, maar voor het andere deel al met pensioen gaan? Dat kan ook. Dit noemen we "deeltijdpensioen". Voor het gedeelte dat je nog werkt vóór je AOW-leeftijd blijf je nog pensioen opbouwen. Deeltijdpensioen wordt vaak gebruikt om alvast voor een deel te stoppen met werken. Zo kun je alvast "wennen

aan je pensioen". Deeltijdpensioen is mogelijk vanaf 10 jaar vóór je AOW-leeftijd. Wettelijk is bepaald dat je pensioen uiterlijk 5 jaar na jouw AOW-leeftijd moet starten.

Ouderdomspensioen omruilen voor meer partnerpensioen

Denk je dat je partner straks, als jij zou overlijden, te weinig inkomen heeft? Als je bijvoorbeeld overlijdt als je al met pensioen bent, dan krijgt jouw partner een lager partnerpensioen dan wanneer je zou overlijden terwijl je nog pensioen opbouwt in onze pensioenregeling. Wil je dit voorkomen? Dan kun je een deel van jouw ouderdomspensioen omruilen voor meer partnerpensioen voor jouw partner. Jouw ouderdomspensioen, dat je levenslang krijgt uitbetaald, wordt hierdoor dus wel lager. Dit kun je op een later moment niet meer terugdraaien.

Partnerpensioen omruilen voor meer ouderdomspensioen

Andersom is ook mogelijk: je kunt (een deel van) jouw partnerpensioen omruilen voor meer ouderdomspensioen voor jezelf. Jouw partner moet hier wel mee instemmen. Dit kun je bijvoorbeeld doen als jouw partner zelf voldoende inkomen heeft. Heb je geen partner, of is er geen partner bij ons bekend? Dan ruilen we het partnerpensioen op het moment dat jouw pensioen start automatisch om voor extra ouderdomspensioen voor jezelf.

Hoog/laag-pensioen

Denk je dat je in de eerste jaren van je pensionering meer geld nodig hebt? Bijvoorbeeld omdat je hypotheek nog niet is afbetaald, of omdat je nog geen AOW-uitkering krijgt? Dan kun je ervoor kiezen om in de eerste jaren van je pensionering tot je AOW ingaat, een hoger pensioen te krijgen. Automatisch wordt dan het pensioen in de jaren daarna lager.

Niet tevreden? Laat het ons weten!

Het bestuur van het pensioenfonds doet zijn best om de pensioenen, volgens de afspraken in het pensioenreglement, zo goed mogelijk te verzorgen. Toch kan het voorkomen dat je ergens niet tevreden over bent. Dat vinden wij natuurlijk erg vervelend. Het is belangrijk dat je ons dit laat weten. Zo kunnen wij beoordelen wat er aan de hand is. Als het nodig is, kunnen we zaken rechtzetten en voorkomen dat het nog een keer gebeurt. Met de komst van de Wet toekomst pensioenen zijn de regels voor een klachten- en geschillenregeling van pensioenfonds verandert. Wij hebben daarom onze regeling aangepast.

De regeling in het kort

Als je ergens niet tevreden over bent, en je meldt dit aan ons, dan is er sprake van een klacht. Op dat moment start het klachtenproces. Zo werkt het:

1. Je belt ons, mailt ons of stuurt ons een brief met uitleg over je klacht.
2. Binnen 2 weken bevestigen wij dat wij je klacht hebben ontvangen.
3. Uiterlijk 10 weken hierna krijg je van ons een reactie en handelen wij je klacht af. Als er extra informatie nodig is, nemen we contact met je op. Het kan dan zijn dat de reactie langer op zich laat wachten. Dit laten wij je natuurlijk weten.

Alle gegevens op een rij

Klacht melden bij Pensioenfonds Cosun

Tel. (085) 210 41 33

Mail: pfcosun@appelpensioen.nl

Post: Stichting Pensioenfonds Koninklijke Cosun
P/a Appel Pensioenuitvoering B.V.

Postbus 30396, 1303 AJ Almere

Klachtencommissie

Stichting Pensioenfonds Koninklijke Cosun

Postbus 3411

4800 MG Breda

Ombudsman Pensioenen

Tel. (070) 349 96 20

Autoriteit Persoonsgegevens

Tel. (0900) 200 12 01

Geschilleninstantie

Zodra dit adres bekend is, vind je het op onze website.

4. Het vervoltraject hangt af van het onderwerp van je klacht.
- Gaat jouw klacht over de uitvoering van het pensioenreglement, en reageren we niet binnen de termijn die we aangeven of ben je niet tevreden over de (gedeeltelijke) afwijzing van de klacht? Dan wordt je klacht een geschil. Zie daarover hieronder meer.
  - Gaat jouw klacht niet over de uitvoering van het pensioenreglement, maar over iets anders? En ben je niet tevreden met de afhandeling van je klacht? Dan kun je naar de klachtencommissie van het fonds gaan.

Wil je meer weten over de nieuwe klachten- en geschillenregeling?

Kijk dan op onze website.
www.pensioenfondscosun.nl/klachten-en-geschillenregeling/

5. Is je klacht zoals genoemd bij punt 4b daarna nog niet opgelost, dan kun je naar de Ombudsman Pensioenen gaan, of naar de Autoriteit Persoonsgegevens.

Van klacht naar geschil

In twee situaties wordt je klacht een geschil.

- Als je klacht over de uitvoering van het pensioenreglement gaat en de (verlengde) termijn voor afhandeling is voorbij zonder dat je klacht is afgehandeld.
- Als je niet tevreden bent over onze (gedeeltelijke) afwijzing van je klacht die gaat over de uitvoering van het pensioenreglement.

Met een geschil kun je direct naar de Geschilleninstantie, de Ombudsman Pensioenen, of de rechter. De Geschilleninstantie bestaat nu nog niet, maar is een nieuwe instantie die door de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid wordt aangewezen. Dit gebeurt volgens planning in 2023.

Medezeggenschap voor pensioengerechtigden

Vacatures in het bestuur en het verantwoordingsorgaan

Per 1 juli 2024 komen er zetels vrij in het bestuur en het verantwoordingsorgaan (VO) van het pensioenfonds: één in het bestuur en drie in het VO. Voor alle zetels geldt dat de persoon die de zetel nu bezet, herbenoembaar is. Voor het VO zijn dit de heren Roelfsema, Braams en Damen. Voor het bestuur is dit mevrouw Vermeulen – Oninckx. Deze personen zijn voorgedragen door de Vereniging van Gepensioneerden Cosun en hebben aangegeven ook beschikbaar te zijn voor een volgende zittingsperiode van vier jaar. Maar je hebt als pensioengerechtigde ook de mogelijkheid om jezelf hiervoor aan te melden.

Lees verder op pagina 14

Wat doet het bestuur?

Het bestuur van Pensioenfonds Cosun stelt het beleid van het pensioenfonds op, en neemt beslissingen. Daarbij zorgt het bestuur ervoor dat de belangen van de deelnemers, arbeidsongeschikten, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden worden gewaarborgd.

Het bestuur bestaat uit zes leden: twee leden namens de werkgevers, één lid namens de werknemers, één lid namens pensioengerechtigden en twee onafhankelijke bestuursleden.

Wat doet het VO?

Het bestuur legt verantwoording af aan het VO over het beleid en de manier waarop het is uitgevoerd. Het VO mag een oordeel geven over het handelen van het bestuur, over het door het bestuur uitgevoerde beleid en over de beleidskeuzes voor de toekomst. Dit oordeel kun je jaarlijks lezen in ons jaarverslag.

Het VO bestaat uit twaalf leden. Zij zitten in dit orgaan namens de werknemers (4 leden), de pensioengerechtigden (6 leden) en de werkgever (2 leden).

Over de vacatures

Per 1 juli 2024 komen de volgende zetels namens pensioengerechtigden vrij:

- Bestuur: één zetel
- VO: drie zetels

Hiervoor zoekt Pensioenfonds Cosun kandidaten. Voor de kandidaatstelling gelden de volgende eisen:

- Je ontvangt een ouderdomspensioen of partnerpensioen van Pensioenfonds Cosun.

Kijk voor meer informatie over het bestuur en het VO op onze website of scan de QR-code.

Bestuur:
www.pensioenfondscosun.nl/bestuur/

Verantwoordingsorgaan:
www.pensioenfondscosun.nl/verantwoordingsorgaan/

- Je bent voorgedragen door de Vereniging van Gepensioneerden Cosun óf je hebt jezelf aangemeld. In dit laatste geval moet jouw aanmelding worden ondersteund door minimaal drie pensioengerechtigden.
- Specifiek voor het bestuur: je voldoet aan de profielschets die het bestuur heeft opgesteld.
- Specifiek voor het VO: je hebt een bovengemiddelde belangstelling voor het onderwerp pensioen. Het is niet nodig om speciale pensioen kennis te hebben. Kijk op de website voor meer informatie over de vacatures en de profielschets.

Heb je belangstelling?

Laat het ons dan weten voor 1 december 2023. Stuur een mail naar pensioenbureau@cosun.com t.a.v. het Bestuursbureau of bel met Susan Oomens, telefoon 076 – 5303 406. Ook als je vragen hebt, kun je ons via mail of telefoon bereiken.

Voor zowel de zetel in het bestuur als de zetels in het VO geldt het volgende: Hebben zich meer kandidaten voor de vacatures aangemeld dan het aantal zetels dat beschikbaar is? Dan gaan we verkiezingen houden onder alle pensioengerechtigden. Zijn er minder kandidaten, dan zijn er geen verkiezingen. De kandidaat wordt in dat geval direct benoemd door het bestuur.

We zien je aanmelding graag tegemoet!

Een nieuw gezicht

Maak kennis met Susanne Mulders

Sinds 1 juni is er een nieuw gezicht te zien op het bestuursbureau: Susanne Mulders. De Tilburgse versterkt vanaf die datum het bestuursbureau. Tijd voor een korte kennismaking!

Veel ervaring

Het bestuursbureau ondersteunt alle organen, waaronder het bestuur, van het pensioenfonds. Vóór 1 juni werd het bestuursbureau gevormd door Susan Oomens en Stefan Bierhoff. Susanne voegt daar nu haar schat aan ervaring in de pensioenwereld aan toe. Susanne vertelt: "Voordat ik bij Cosun terecht kwam, werkte ik al jarenlang in de pensioenwereld. Eerst bij AMEV, daarna bij PWC, vervolgens bij Heijmans en ten slotte bij Unilever Pensioenfonds. Bij Heijmans was ik ook een tijdje bestuurslid van het pensioenfonds. Ik ben dus bekend met het reilen en zeilen binnen een pensioenfonds."

De eerste klus

Die ervaring is ook wel nodig volgens Susanne. "Mijn eerste klus bij Cosun is meteen al een interessante kluit. Samen met het bestuur van het pensioenfonds onderzoek ik de datakwaliteit. Zijn de gegevens die het

zal het pensioenfonds dit verzoek beoordelen. Als het geen bezwaren ziet, dan zal het alle pensioenen overzetten naar de nieuwe pensioenregeling. Dat noemen we ook wel 'invaren'. "Dat kan alleen als je zeker weet dat je de gegevens die je mee wilt verhuizen, ook goed zijn. En dat is precies wat we nu aan het onderzoeken zijn. Moeten we sommige gegevens nog aanpassen of aanvullen, dan hebben we daar nu nog de tijd voor."

Susanne thuis

Als ze even niet met pensioenen bezig is, dan is Susanne in Tilburg te vinden. Daar woont ze samen met haar man en drie kinderen in het buitengebied. "Ideaal.", vindt Susanne. "Ik houd heel erg van sporten, leuke dingen doen met mijn gezin en lekker wandelen met de hond. Dat kan ik heerlijk in de omgeving doen."

Achter de schermen

En ga jij als deelnemer nu ook veel van Susanne merken? "Dat zal wel meevallen. Onze pensioenuitvoerder Appel is het eerste aanspreekpunt voor als je vragen hebt. Ik ben vooral achter de schermen aan het werk voor het bestuur van het pensioenfonds. Zo kijk ik bijvoorbeeld mee naar de uitkeringen die Appel doet. Gaat dat goed, krijgt iedereen de juiste uitkering? Ook kijk ik naar de juiste waardering van de beleggingen van het fonds. Zo help ik mee aan een zo goed mogelijk pensioen voor jou."

"Ik help mee aan een zo goed mogelijk pensioen voor jou"

pensioenfonds van jou als deelnemer in de administratie bewaart helemaal juist en compleet? Of missen er nog gegevens? Een goede en complete administratie is altijd noodzakelijk, maar is straks bij de overgang naar de nieuwe pensioenregeling onmisbaar." Als de sociale partners (werkgevers en werknemers) daarom vragen,

Een tipje van de sluier

Ons uiterlijk gaat veranderen!

Heb je al eens goed naar ons logo gekeken? En naar de cover van het Pensioenbulletin? Misschien is het je wel eens opgevallen dat ons logo er al jarenlang hetzelfde uit ziet. Terwijl de wereld om ons heen niet stil staat! Het pensioenfonds vond daarom dat het tijd werd voor een nieuwe, verfrissende en eigentijdse huisstijl. Daar zijn we op dit moment druk mee bezig. In dit artikel lichten we alvast een tipje van de sluier op.

Een huisstijl: wat is dat precies?

De term "huisstijl" is een verzamelnaam voor alles wat te maken heeft met het uiterlijk van het pensioenfonds. Dus de manier waarop het pensioenfonds zichzelf presenteert naar de buitenwereld, waaronder jou als (voormalig) deelnemer of pensioengerechtigde. De huisstijl kent verschillende onderdelen. Denk aan het logo, het lettertype op bijvoorbeeld de website en in brieven, gebruikte kleuren en gebruikte beelden.

Een logo is een beeld dat we gebruiken voor onze herkenbaarheid. Je ziet het op veel plekken terug, zodat je in één oogopslag ziet waar het vandaan komt. Het logo van Pensioenfonds Cosun is op dit moment een hand met een appel. Kijk maar eens op de voorkant van dit Pensioenbulletin. Dit logo hebben we ooit bedacht met de gedachte dat je pensioen jouw "appeltje voor de dorst" is.

De geplande veranderingen

De afgelopen weken heeft de communicatiecommissie van ons pensioenfonds stil gestaan bij de huisstijl die we nu hebben. Wat vinden we hier goed aan,

wat willen we anders zien? En hoe laten we met onze nieuwe huisstijl zien wie we zijn? We willen daarbij ook graag de verbinding met de werkgever houden.

"We willen graag de verbinding met de werkgever behouden"

We zijn gestart met het laten ontwikkelen van en de keuze voor een nieuw logo. We laten de overige elementen van een huisstijl nu verder uitwerken zodat het geheel goed aansluit op het gekozen logo.

Wil je weten hoe de nieuwe huisstijl eruit gaat zien?

Dan moet je nog heel even geduld hebben. Vanaf 1 januari 2024 gaan we deze verwerken in al onze uitingen zoals op onze website en in onze brieven. Ben je nieuwsgierig geworden en kun je niet wachten tot die tijd? Hierboven in het hoekje lichten we alvast een heeeeeel klein tipje van de sluier op. En de rest? Daar moet je nog even op wachten...